

DOM

afsagt den 14. september 2023 af Vestre Landsrets 13. afdeling (dommerne Thomas Jønler, Thomas Tordal-Mortensen og Rasmus Foged (kst.)) i ankesag

V.L. S-2091-22

Anklagemyndigheden

mod

Birgit Søndergaard Thomsen

født den 2. januar 1946

(advokat Håkun Djurhuus, Hellerup)

Retten i Sønderborg har den 21. september 2022 afsagt dom i 1. instans (rettens nr. K02-5250/2022).

Påstande

Tiltalte har påstået frifindelse, subsidiært formildelse.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse, dog således at tvangsbøderne først skal betales fra et senere tidspunkt, som fastsættes af landsretten.

Supplerende oplysninger

Der er for landsretten fremlagt et notat af 14. januar 2022 udarbejdet af Miljøstyrelsen, hvoraf fremgår:

”Spildevandindsatsen over for ukloakerede ejendomme i spredt bebyggelse i oplandet til Brede Å-systemets vandløbsstrækninger o3483_x og o8158 blev første gang fastsat i regionplanerne, og er efterfølgende blevet videreført i vandplaner 2009-2015

og i indsatsbekendtgørelsen for vandområdeplaner 2015-2021 (VP2). Spildevandsindsatsen er blevet videreført på det oprindelige faglige grundlag, der blev fastlagt i regionplanerne. For at sandsynliggøre, at grundlaget for spildevandsindsatsen fortsat er til stede, har Miljøstyrelsen i dette notat genberegnet grundlaget for indsatsen i oplandet til Brede Å-systemets vandløbsstrækninger o3483_x og o8158.

Spildevandsindsatsen på ukloakerede ejendomme i spredt bebyggelse er i indsatsbekendtgørelsen vist som geografiske afstrømningsområder (renseklasseoplande) til vandløb, søer og fjorde, der ikke opfylder miljømålet pga. spildevandspåvirkning. De i alt fire renselasser: O, SO, OP og SOP er angivet med renskrav i bilag 3 til spildevandsbekendtgørelsen. Rensekoderne O og S betyder skærpede krav til henholdsvis fjernelse af organisk stof (BI5) og nitrifikation, og renseskoden P betyder skærpet krav til fjernelse af fosfor. Rensekodeme O og S anvendes af hensyn til vandløb, idet udledningen af iltforbrugende stoffer reduceres, mens renseskoden P anvendes af hensyn til søer og fjorde, idet udledningen af fosfor reduceres.

Renselasseoplandene til Brede Å-systemets vandløbsstrækninger o3483_x og o8158 skal opfylde renselasse SO.

Brede Å-systemets (o3483_x og o8158) miljømål for det biologiske kvalitetselement – smådyrsfaunaen (bentiske invertebrater), er god tilstand, jf. miljømålsbekendtgørelsen. Brede Å-systemets (o3483_x og o8158) nuværende tilstand for smådyrsfaunaen er god for den længst opstrøms strækning o3483_x og moderat for den nedstrøms strækning o8158, jf. MiljøGIS til forslag til vandområdeplaner 2021-2027, og vandløbets miljømål for smådyrsfaunaen er dermed opfyldt for den længst opstrøms strækning o3483_x, mens miljømålet ikke er opfyldt for den nedstrøms strækning o8158.

Vandløbenes tilstand for smådyrsfaunaen er indekseret efter DVFI (Dansk Vandløbsfaunaindeks), og anvendes som et udtryk for vandløbenes ilttilstand. DVFI er inddelt i 7 faunaklasser, hvor faunaklasse 1 svarer til den dårligste tilstand. Der skal som minimum opnås faunaklasse 5 i vandløb for at understøtte miljømålet om god tilstand for smådyrsfaunaen.

Spildevands indhold af iltforbrugende stoffer, herunder BI5 (let omsætteligt organisk stof), fjerner ilt fra vandløbet, og har derfor negativ indvirkning på det biologiske kvalitetselement – smådyrsfaunaen. Ved BI5-koncentrationer i vandløbet på 1,5 mg/l-3,0 mg/l aftager sandsynligheden for opnåelse af faunaklasse 5 kraftigt, og ved BI5-koncentrationer over 3,0 mg/l er der meget lille sandsynlighed for målopfyldelse (Aarhus Universitet, 2016). Tålegrænser for BI5 i vandløb afhænger af vandløbstypen, idet vandløb med gode fysiske forhold (forholdsvis høj vandføring og gode faldforhold) er mere tolerante over for tilførsel af BI5, mens vandløb med dårlige fysiske forhold er mindre tolerante over for tilførsel af BI5.

Det fremgår af vejledning nr. 1 fra 1981 for vandløb og søer fra Miljøstyrelsen i recipientkvalitetsplanlægning, at den dimensionsgivende eller kritiske tilstand for vandløb i almindelighed opstår sidst på sommeren, og at dimensionering af spildevandsudløb eller vurdering af disses effekt på vandløb bør derfor foretages i denne situation.

Miljøstyrelsen har på den baggrund beregnet de teoretiske gennemsnitlige BI5-koncentrationer i Brede Å-systemet i forhold til sommervandføringen før og efter gennemførelse af de fastlagte foranstaltninger:

Vandområde	BI5-koncentration i vandområde før indsats (mg BI5/l)	BI5-koncentration i vandområde efter indsats (mg BI5/l)	Skønnet antal ejendomme med udledning (skal forbedre rensning)
Brede Å-systemet (id: o3483_x og o8158).	1,8 mg/l	1,1 mg/l	Ca. 31 stk.

Det er Miljøstyrelsens vurdering, at det hermed er sandsynliggjort, at BI5-koncentrationerne i vandområderne før gennemførelsen af de fastlagte foranstaltninger over for spildevandsudledninger ikke forventes at understøtte faunaklasse 5, og at spildevandsbelastningen dermed er årsag til, at miljømålet om god tilstand for smådyrsfaunaen ikke er opfyldt i Brede Å-systemet (id: o8158). Miljøstyrelsen vurderer samtidig, at BI-koncentrationen i vandløbet efter gennemførelsen af de fastlagte foranstaltninger over for spildevandsudledninger forventes at understøtte faunaklasse 5 og dermed opfyldelse af vandløbets miljømål om god tilstand for smådyrsfaunaen.

Til beregninger af BI5-koncentrationer i vandområderne har Miljøstyrelsen anvendt tal fra spildevandsbekendtgørelsen, *Virkemidler overfor punktkilder* (MST/COWI, 2019) og *Afstrømningsforhold i danske vandløb* (DMU, 2000). Der er som følge af forventet retention (nedbrydning/nedsivning) i dræn fratrukket 50 % af BI5-belastningen fra ejendommenes afløb. Mht. afstrømningsforhold er der anvendt områdets middelafløbstrømning i sommermånederne juni, juli og august: 4,8 l/s/km². Miljøstyrelsen har lagt til grund for beregningerne, at baggrundsbelastningen giver anledning til en initial BI-koncentration i vandløbene på 1 mg/l.”

Der er fremlagt en rapport fra den 21. marts 2017 udarbejdet af Orbicon A/S for Slagelse Kommune (Spildevandsundersøgelser i vandløb og dræn, Effekter af spildevand fra spredt bebyggelse). Heraf fremgår bl.a. om organisk stof i vandløb:

”Baggrundsværdier for BI5 i ikke forurenede vandløb ligger mellem 0,5 og ca. 2 mg/l. I Vandplanerne 2009-15 bliver det angivet som vejledende støtteparameter, at BI5 skal være mindre end 1,8 mg/l for at opfylde krav til fauna svarende til DVFI=5. For blødbundsvandløb er det vejledende krav, at BI5 skal være mindre end 2,5 mg/l for at opfylde målsætning om god økologisk tilstand. Ved værdier i dræn over 3 mg/l skønnes det, at der er betydelig risiko for påvirkning af den biologiske tilstand i en grad så krav om god økologisk tilstand ikke overholdes, hvis drænet udmunder i et mindre vandløb. I hvilken grad, det sker, afhænger selvfølgelig af fortyndingsforhold i vandløbet. I de dræn, som er karakteriseret som udelukkende markdræn uden betydelig risiko for spildevandspåvirkning fra enkeltejendomme, lå den gennemsnitlige BI5-koncentration på ca. 0,5 mg/l med en maksimal værdi på 1,3 mg/l.”

Forklaringer

Vidnet miljømedarbejder Lise Sivesgaard har for landsretten i det væsentlige forklaret som i 1. instans.

Miljømedarbejder Lise Sivesgaard har supplerende forklaret, at hun er uddannet miljøtekniker, som er en 3½-årig uddannelse. Hun har arbejdet som miljøtekniker i over 30 år og har arbejdet med spildevandsudledning siden 1990'erne.

Indsatsen vedrørende Holms Kanal i "Vandplan 1" er en gammel indsats, som er videreført i de senere vandplaner. Kommunens indsats er baseret på oplysninger fra Miljøstyrelsen. Inden de meddeler et påbud, kigger de på de sidste målinger af vandkvaliteten. Miljøstyrelsen ser også på de fysiske forhold ved vandløbene, og der er også efterfølgende lavet en indsats i Holms Kanal og Brede Å-systemet vedrørende de fysiske forhold.

Hun var i byretten usikker på, hvad tilstanden i Mikkels Grøft var, men hun har undersøgt det, og den var ukendt i 2016. Det var i øvrigt også forureningen i Holms Kanal, der var afgørende.

Notatet fra den 14. januar 2022 fra Miljøstyrelsen viser, at der stadig er grundlag for en indsats i området. Det fremgår heraf, at Miljøstyrelsen har lavet beregninger om BI₅-koncentrationer. Hun kan se, at ved BI₅-koncentrationer på 1,5 mg/l-3,0 mg/l aftager sandsynligheden for opnåelsen af faunaklasse 5 kraftigt. Af tabellen kan hun se, at BI₅-koncentrationen af Miljøstyrelsen er beregnet til 1,8 mg/l før indsatsen og 1,1 mg/l efter indsatsen. Koncentrationen før indsatsen var dermed ikke under 1,5 mg/l.

Kommunen foretager normalt ikke noget konkret på baggrund af oplysningerne fra Miljøstyrelsen. De har dog gjort det enkelte gange, f.eks. hvis oplysningerne har været gamle.

Kommunen ser ikke kun på spildevandet fra tiltaltes ejendom, men på spildevandet fra alle ejendommene. De enkelte ejendomme bidrager således hver især til den endelige forurening.

De prøver, som tiltalte har fået lavet, har ikke betydning for sagen. Der er således tale om en gammel indsats, og der kan være flere ejendomme, der har foretaget forbedringer, som

har bidraget til et bedre vandmiljø. De ville eventuelt kontakte Miljøstyrelsen for at høre, om der fortsat er behov for indsatsen, hvis de modtager oplysninger om konkrete prøveresultater. I denne sag har Miljøstyrelsen fastslået ved notatet af 14. januar 2022, at der fortsat er behov for indsatsen.

Påbuddet er udarbejdet, som de plejer at gøre i denne her type sager, og det er baseret på vandplanen og spildevandsplanen. De undersøger ikke, om værdierne konkret er over grænseværdierne.

Kommunen undersøger ikke, om der er værdier over grænseværdierne. Det man kigger på, er smådyrsfaunaen, som fortæller om langtidsvirkningerne. Enkelte prøver fortæller ikke noget, da de kan påvirkes af mange forhold. Prøverne er udtaget længe efter, at indsatsen blev gennemført, og påbuddet blev udstedt.

Et vandløb kan være i dårlig stand på grund af de fysiske forhold.

De overvejede ikke at gøre noget efter oplysningerne om prøverne modtaget fra tiltalte, da der er tale om en gammel indsats. De ser på tilstanden på tidspunktet for påbuddet.

Landsrettens begrundelse og resultat

Tønder Kommune udstedte den 24. juni 2016 et påbud til tiltalte om inden den 1. december 2017 at forbedre rensningen af det sanitære spildevand fra ejendommen, så det opfyldte renskrav SO. Af påbuddet fremgår, at det blev meddelt på baggrund af Tønder Kommunes spildevandsplan samt vandplanen og efter miljøbeskyttelseslovens § 30, stk. 1 og 4. Om baggrunden for påbuddet fremgår videre, at spildevandet fra tiltaltes ejendom blev afledt via drænsystemer og vandløb til bl.a. Mikkels Grøft og Holms Kanal, og at det bidrog til forurening af vandløb, som ikke opfyldte miljømålet om god økologisk tilstand.

Forud for påbuddet havde tiltalte gjort indsigelse herimod, og Tønder Kommune havde i et svar af 11. december 2015 kommenteret tiltaltes indsigelser. Af svaret fremgår bl.a., at kommunen, inden påbud kunne meddeles, skulle sikre, at afløbsforholdene var oplyst, at der var fastsat en målsætning for vandløbets kvalitet, og at spildevandet fra anlægget bidrog til forureningen. Det fremgår også af kommunens svar, at en kloakmester havde kort-

lagt afløbsforholdene på ejendommen, og at spildevandet herfra blev udledt til et målsat område, der ikke opfyldte målsætningen.

Landsretten finder, at påbuddet ikke lider mangler, der kan medføre, at det er ugyldigt. Landsretten finder således, at begrundelsen giver en dækkende og korrekt forklaring på afgørelsen, ligesom påbuddet indeholder en henvisning til den bestemmelse i miljøbeskyttelsesloven, som det er udstedt i medfør af samt en henvisning til Tønder Kommunes spildevandsplan og vandplanen. Det forhold, at der ikke tillige er henvist til den dagældende spildevandsbekendtgørelses § 35, medfører efter landsrettens opfattelse ikke, at påbuddet lider af så væsentlige mangler, at det er ugyldigt.

Landsretten finder endvidere, at Tønder Kommune har oplyst sagen tilstrækkeligt. Det følger således af lovbemærkningerne til miljøbeskyttelseslovens § 30 (lovforslag nr. L 128 af 18. december 1996), at det ikke er en forudsætning for udstedelse af et påbud, at ejendommens bidrag til forureningen er dokumenteret ved konkrete målinger eller analyser. Derimod anses det for afgørende, at forureningen er dokumenteret ved en bedømmelse af miljøkvaliteten og en vurdering i relation til den aktuelle målsætning.

Efter bevisførelsen, herunder det fremlagte kortmateriale og forklaringen fra miljømedarbejder Lise Sivesgaard, må det lægges til grund, at tiltaltes ejendom lå i et område, der i de dagældende planer var udpeget som et område med miljømålet ”God økologisk tilstand” (faunaklasse 5), og hvor renskravet var fastlagt til SO. Det må endvidere lægges til grund, at området var udpeget af Miljøstyrelsen, og at styrelsen havde vurderet, at ejendommene inden for dette område bidrog til forureningen af vandløbene.

Miljøstyrelsen har i notatet af 14. januar 2022 genberegnet grundlaget for spildevandsindsatsen i oplandet til Brede Å-systemets vandløbsstrækninger o3483_x (Mikkels Grøft) og o8158 (Holms Kanal). Af notatet fremgår, at det er Miljøstyrelsens vurdering, at spildevandsbelastningen fra ejendommene i området var årsag til, at miljømålet om god tilstand for smådyrsfaunaen ikke var opfyldt.

Det er ubestridt, at spildevandet fra tiltaltes ejendom blev udledt til Vester Terp Bygrøft, som ledes videre til Mikkels Grøft og videre til Holms Kanal.

Landsretten finder på den anførte baggrund, at det er bevist, at spildevandet fra tiltaltes ejendom bidrog til forureningen af Holms Kanal, der ikke opfyldte målsætningen om en god tilstand for smådyrsfauna. De målinger, som tiltalte har fået foretaget i august 2022, kan efter miljømedarbejder Lise Sivegaards forklaring ikke føre til et andet resultat.

Herefter, og da påbuddet af de grunde, som byretten har anført, ikke har været uproportionalt, tiltræder landsretten, at tiltalte er fundet skyldig som sket.

Bøden på 5.000 kr. findes passende udmålt.

Landsretten tiltræder endeligt, at tiltalte er pålagt tvangsbøder på 1.000 kr. pr. påbegyndt måned, jf. retsplejelovens § 997, stk. 3, indtil Tønder Kommunes påbud af 24. juni 2016 er efterkommet, dog således at tvangsbøderne først skal betales fra den 1. januar 2024.

Th i k e n d e s f o r r e t:

Byrettens dom stadfæstes, dog skal tiltalte først betale tvangsbøder fra den 1. januar 2024.

Tiltalte skal betale sagens omkostninger for landsretten.

Thomas Jønler

Thomas Tordal-Mortensen

Rasmus Foged
(kst.)

Udskriften udstedes uden betaling.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Vestre Landsret,

Viborg den 14. september 2023

Julia Nielsen
retssekretær